

Brusel 18. června 2024
(OR. en)

10799/1/24
REV 1

SOC 433
EMPL 251
ECOFIN 651

POZNÁMKA

Odesílatel:	Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Předmět:	Sociální konvergence v Unii: stanovisko Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu – <i>prezentace předsedy Výboru pro zaměstnanost a předsedkyně Výboru pro sociální ochranu</i>

Delegace naleznou v příloze výše uvedené stanovisko Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu za účelem jeho prezentace předsedou Výboru pro zaměstnanost a předsedkyní Výboru pro sociální ochranu na zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele konajícím se dne 20. června 2024.

**Stanovisko Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu týkající se
sociální konvergence v Unii**

4. června 2024

1. **Cyklus evropského semestru 2024 poprvé pilotně zahrnuje novou analýzu vzestupné sociální konvergence pro jednotlivé země provedenou na základě prvků Rámce sociální konvergence.** Rámec, který je podrobně popsán v souvisejících klíčových sděleních Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu a ve zprávě jejich pracovní skupiny¹, sestává z dvoufázové analýzy zaměřené na posouzení rizik a výzev pro vzestupnou sociální konvergenci v členských státech, přičemž zjištění jsou podkladem pro činnosti v oblasti mnohostranného dohledu prováděné Výborem pro zaměstnanost a Výborem pro sociální ochranu s cílem informovat Radu o současném stavu sociální konvergence v Unii.
2. **První fáze analýzy na základě Rámce sociální konvergence byla začleněna do společné zprávy o zaměstnanosti 2024, kterou Komise přijala jako součást podzimního balíčku dne 21. listopadu 2023, a následně ji dne 11. března 2024 přijala Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele.** V první fázi byla u všech členských států provedena analýza podle 17 hlavních ukazatelů srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů a semaforové metodiky společné zprávy o zaměstnanosti, a to s cílem určit potenciální rizika pro vzestupnou sociální konvergenci, která by vyžadovala hlubší analýzu. Společná zpráva o zaměstnanosti 2024 uvádí tato rizika u sedmi členských států².

¹ Viz [Klíčová sdělení Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu o zavedení rámce sociální konvergence do evropského semestru](#) a související [zpráva pracovní skupiny Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu](#). Dokumenty byly předloženy Radě pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele dne 12. června 2023. Prvky Rámce sociální konvergence projednávala pracovní skupina v období od října 2022 do května 2023.

² Druhá fáze analýzy je považována za opodstatněnou, pokud má šest nebo více hlavních ukazatelů srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů ve společné zprávě o zaměstnanosti červené („kritická situace“) nebo oranžové („je třeba sledovat“) označení. Dalším důvodem je situace, když se u ukazatele s červeným nebo oranžovým označením dvakrát po sobě zhorší jeho kategorizace podle společné zprávy o zaměstnanosti. Příkladem je změna z hodnocení „průměrný“ na „slabý, avšak zlepšující se“ ve vydání společné zprávy o zaměstnanosti 2023, po němž následuje další zhoršení na „kritickou situaci“ ve vydání z roku 2024. To by se započítávalo jako další „označení“ v rámci minimální prahové hodnoty šesti označení. Další technické podrobnosti jsou uvedeny v rámečku v kapitole 1, s. 32 a v přílohách 4 a 9 [společné zprávy o zaměstnanosti 2024](#).

3. **Komise provedla druhou fázi analýzy na základě Rámce sociální konvergence a dne 6. května 2024 ji zveřejnila jako zvláštní pracovní dokument útvarů Komise³.** U každého ze sedmi členských států identifikovaných v první fázi se druhá fáze analýzy opírala o širší soubor kvantitativních a kvalitativních důkazů a o posouzení provedené nebo plánované politické reakce členských států s cílem důkladněji vyhodnotit, zda v oblasti vzestupné sociální konvergence existují výzvy a jaké klíčové faktory je ovlivňují. Druhá fáze analýzy se zaměřila výhradně na oblasti politik (mimo jiné trh práce, dovednosti a sociální ochrana a začleňování), u nichž bylo v první fázi zjištěno, že jsou pro vzestupnou sociální konvergenci potenciálně riziková. V každé z těchto oblastí politik se druhá fáze analýzy zaměřila na lepší pochopení vývoje a faktorů, jako je například to, jak se daří různým skupinám obyvatel nebo regionům, mimo jiné zohledněním širšího souboru relevantních ukazatelů EU, které jsou k dispozici⁴. Rovněž byl posouzen pokrok při plnění vnitrostátních cílů do roku 2030 v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby.

³ Dotčené členské státy byly konzultovány ohledně pokročilého návrhu druhé fáze analýzy.

⁴ Zatímco analýza je založena převážně na harmonizované unijní statistice, která umožňuje srovnatelnost, v relevantních případech byly zahrnuty vnitrostátní údaje o prvcích, u nichž nejsou harmonizované statistiky na úrovni EU k dispozici, nebo pokud poskytují další důležité poznatky pro vysvětlení nebo doplnění informací z unijní statistiky.

4. **Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu provedly na základě druhé fáze analýzy dne 16. května 2024 řadu „přezkumů sociální konvergence“.** Přezkumy se týkaly rizik a výzev v oblasti vzestupné sociální konvergence, s nimiž se potýkají členské státy analyzované v druhé fázi analýzy Komise týkající se sociální konvergence, a to případně spolu s prováděním doporučení pro jednotlivé země na rok 2023, která byla těmto členským státům vydána. Začlenění analýz jednotlivých zemích na základě Rámce sociální konvergence do činností mnohostranného dohledu umožnilo Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu pokrýt širší druhou fázi analýzy vzestupné sociální konvergence spolu se sledováním provádění doporučení pro jednotlivé země 2023, což díky mnohostranným diskusím usnadnilo komplexnější společné chápání trhu práce, dovedností a sociálních výzev, jakož i souvisejícího vývoje politik. Některé členské státy ocenily důkladnou analýzu Komise i možnost předložit k ní připomínky na dvoustranném základě ještě před uzavřením. S ohledem na možná zlepšení do budoucna však několik členských států rovněž poukázalo na nedostatky související s velmi omezeným počtem dohodnutých hlavních ukazatelů srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů používaných pro první fázi analýzy a na potřebu zohlednit ve druhé fázi analýzy aktuálnost ukazatelů a vnitrostátní specifika.
- **Pokud jde o celková zjištění, v oblasti vzestupné sociální konvergence byla zjištěna řada výzev v souvislosti s rozdíly na trzích práce, v systémech vzdělávání a odborné přípravy a v oblasti sociální ochrany a začleňování.** Gender, věk, socioekonomické zázemí, občanství a etnický původ příliš často zůstávají silnými faktory, které předurčují výsledky v oblasti vzdělávání a trhu práce, mimo jiné tím, že relativně ztěžují přístup k příležitostem v oblasti prohlubování dovedností a změny kvalifikace, spravedlivým pracovním podmínkám, vysoce kvalitním sociálním, pečovatelským a zdravotnickým službám a cenově dostupnému bydlení. Významné působení těchto faktorů vede k nerovnostem mezi skupinami obyvatelstva a mezi regiony, které mají celkově tendenci bránit sociální soudržnosti jak na vnitrostátní, tak na evropské úrovni. V této souvislosti přezkumy rovněž ukázaly jak je i nadále nezbytné používat spolehlivé monitorovací nástroje a provádět posouzení dopadů, která umožní vyhodnotit účinnost přijatých opatření a určit veškeré potřebné úpravy během jejich provádění.

- **V roce 2023 byly trhy práce velmi silné s nejvyšší mírou zaměstnanosti a nejnižší mírou nezaměstnanosti v EU, avšak se značným nedostatkem pracovních sil a kvalifikovaných pracovníků.** Znamky konvergence mezi členskými státy jsou patrné zejména v míře zaměstnanosti, přičemž v těch členských státech, které začínaly z horších pozic, došlo k většímu zlepšení. Podobně míry NEET se nadále vyznačovaly klesajícím trendem, zejména v těch členských státech, kde zůstávají nad průměrem EU. Zatímco ukazatele rovněž naznačují snížení segmentace trhu práce, vysoký výskyt nestandardních forem zaměstnání nadále představuje výzvy, a to v kombinaci s nedostatky v sociální ochraně dočasných pracovníků a osob samostatně výdělečně činných. Pokud jde o politiky zaměstnanosti, přezkumy celkově zdůraznily, že vzestupnou sociální konvergenci lze podpořit pouze tehdy, pokud členské státy účinně řeší stávající rozdíly v zaměstnanosti svých obyvatel a zvyšují účast nedostatečně zastoupených skupin a osob ve zranitelném postavení na trhu práce, včetně osob se zdravotním postižením. To vyžaduje posílení kapacity provádět dobře koncipované a lépe zacílené aktivní politiky na trhu práce v kombinaci s dalšími podpůrnými službami, které podporují lidi v produktivním věku a vybaví je dovednostmi potřebnými pro vstup na trh práce, setrvání na něm a postup na trhu práce, a to i pokud jde o dovednosti potřebné pro ekologickou a digitální transformaci.

- **Vývoj v oblasti dovedností není jednoznačný, v některých členských státech je pozitivní a v jiných stagnuje.** EU stále zdaleka nedosahuje hlavního cíle do roku 2030 týkajícího se účasti dospělých na vzdělávání, přičemž na vnitrostátní úrovni je zapotřebí dalšího značného úsilí. Opatření se provádějí, a to i s podporou finančních prostředků EU – zejména prostřednictvím Nástroje pro oživení a odolnost a Evropského sociálního fondu+ (ESF+) – s cílem reformovat systémy odborného vzdělávání a přípravy a vysokoškolského vzdělávání, posílit a rozšířit programy odborné přípravy v rámci aktivních politik na trhu práce, zvýšit úroveň digitálních dovedností a posílit systémy **prognóz** dovedností, a to i ve spolupráci se sociálními partnery a soukromým sektorem. Rozsah výzvy nicméně vyžaduje další politická opatření, a to i s ohledem na ekologickou a digitální transformaci, jakož i demografické změny. Výzvy přetrvávají při řešení problému předčasného ukončování vzdělávání a odborné přípravy, přičemž v tomto ohledu je patrný pouze minimální pokrok. Pokud jde o politiky v oblasti dovedností, celkově bylo zdůrazněno, že pro podporu vzestupné sociální konvergence je i nadále nezbytné řešit dopad socioekonomického zázemí na přístup ke kvalitnímu vzdělávání a odborné přípravě a na související výsledky, neboť u jednotlivců s nízkou kvalifikací je i nadále nejnížší pravděpodobnost, že se zapojí do činností odborné přípravy, a budou tak mít prospěch z ekologické a digitální transformace.

- **V mnoha členských státech by mělo prioritou zůstat zajištění přístupu k vysoce kvalitním opatřením aktivního začleňování začleněným do přístupu k základním a sociálním službám – zejména pro rodiny s nízkými příjmy.** Vývoj v oblasti chudoby a sociálního vyloučení je i nadále znepokojivý, zejména proto, že vysoká inflace zaznamenaná v posledních dvou letech – mimo jiné v důsledku válečné agrese Ruska vůči Ukrajině – měla nevyhnutelně větší dopad na domácnosti s nízkými příjmy a domácnosti bez zaměstnané osoby. V některých členských státech to vedlo rovněž k nižším reálným mzdám a vyšší míře chudoby pracujících. Úsilí členských států o zvýšení sociálních dávek bylo ve skutečnosti často zmařeno rostoucími cenami energie a základních komodit, takže tyto dávky nebyly dostatečně vysoké na to, aby se lidé vymanili z chudoby. Vzhledem k potřebě zajistit fiskální udržitelnost i přiměřenost těchto opatření zůstává prostor pro zlepšení účinnosti veřejných výdajů a zvýšení účinnosti sociálních transferů v zájmu snižování chudoby. V některých členských státech by vyšší účinnost sociálních výdajů mohla rovněž pomoci řešit problémy související se systémy zdravotní péče a dlouhodobé péče, zejména tam, kde jsou nejzranitelnější osoby silně zatíženy přímými výdaji na zdravotní a dlouhodobou péči. Míra dětské chudoby zůstává rovněž obecně vysoká, zejména v domácnostech rodičů samoživitelů s vyživovanými dětmi, a proto je zásadní ve všech členských státech plně provést evropskou záruku pro děti. Určitý pokrok je naopak celkově patrný, pokud jde o úsilí vynaložené na rozšíření dostupnosti formální péče o děti mladší tří let.

5. **Komise má v úmyslu využít druhou fázi analýzy na základě Rámce sociální konvergence a výsledek přezkumů mnohostranného dohledu, které provádí Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu, jako podklad pro jarní balíček evropského semestru.**

Klíčová zjištění budou v relevantních případech zohledněna ve zprávách o jednotlivých zemích a Komise je případně využije v rámci úvah o návrzích doporučení pro jednotlivé země 2024 v oblasti zaměstnanosti, dovedností a sociální oblasti, avšak nebude se tak dít automaticky. Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu na základě návrhů Komise dokončí ve dnech 2. až 3. července doporučení pro jednotlivé země a následně je přijme Rada.

6. **Ve druhé polovině roku provedou Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu posouzení pilotní analýzy vzestupné sociální konvergence na základě prvků Rámce sociální konvergence prováděného v tomto cyklu evropského semestru 2024.**

Toto posouzení pilotní analýzy se mimo jiné zaměří na její přidanou hodnotu a případný dopad na administrativní zátěž, a to v souladu se související výzvou obsaženou v závěrech Rady o roční analýze udržitelného růstu 2024 a společné zprávě o zaměstnanosti a Rada bude informována⁵. Nové nařízení EU přijaté spolunormotvůrci v návaznosti na přezkum správy ekonomických záležitostí odkazuje na „*rámec pro identifikaci rizik pro sociální konvergenci*“ jako na nástroj evropského semestru, který vychází z článku 148 SFEU. V 8. bodě odůvodnění je vyjasněno, že „*jako součást integrované analýzy vývoje zaměstnanosti a vývoje v sociální oblasti prováděné v souvislosti s evropským semestrem Komise na základě srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů a zásad Rámce sociální konvergence posuzuje rizika pro vzestupnou sociální konvergenci v členských státech a sleduje pokrok při provádění zásad evropského pilíře sociálních práv*“⁶.

⁵ Viz bod 18 [závěrů Rady o roční analýze udržitelného růstu a společné zprávě o zaměstnanosti 2024](#), které Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele schválila dne 11. března 2024.

⁶ Viz 8. bod odůvodnění a čl. 3 písm. b) [nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/1263 ze dne 29. dubna 2024 o účinné koordinaci hospodářských politik a o mnohostranném rozpočtovém dohledu a o zrušení nařízení Rady \(ES\) č. 1466/97](#).